

KŘIŽOVATKY ČESKÝCH A ČESKOSLOVENSKÝCH DĚJIN 1938

Učební pomůcka nazvaná *Křížovanky českých a československých dějin – 1938* představuje soubor tiskovin z období před mnichovskou dohodou. Naleznete v ní mapy, novinové články vztahující se k významným okamžikům československých dějin, ukázkou dobové reklamy, dobového humoru, korespondence apod. Pracujeme s pojmem médium v širším slova smyslu, chápeme jej jako jakýkoli tištěný materiál nesoucí sdělení. Pracovní materiál je rozdělen na dvě části:

- pro pedagogy: obrázek + metodický podklad;
- pro žáky: obrázek.

Cílová skupina: 2. stupeň ZŠ; SŠ

Motivace vzniku programu:

Pracovní materiál je založen na dobových tiskovinách vztahujících se k dějinám počátku 20. století, především k období po roce 1930.

Návaznost na RVP ZV:

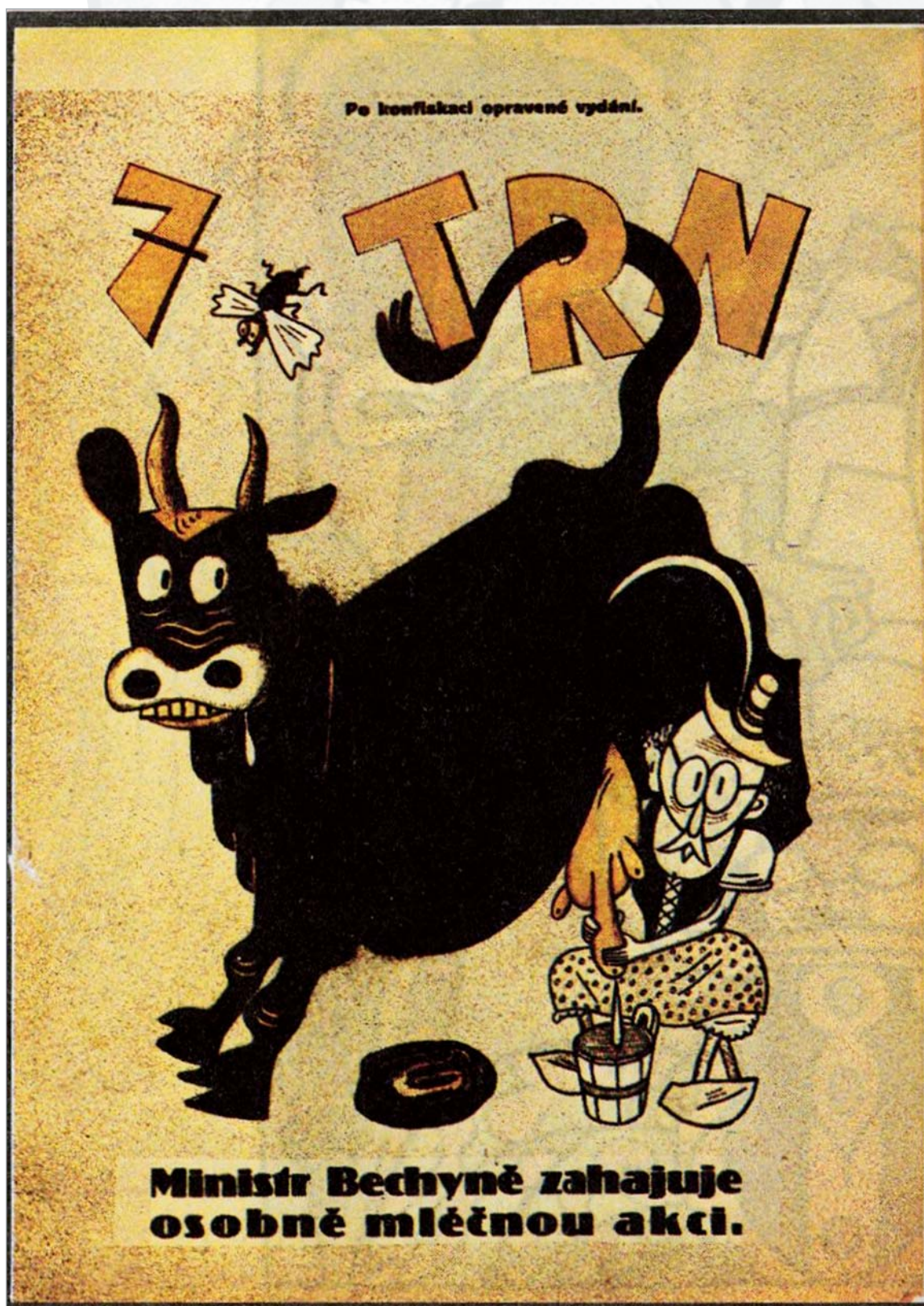
- vzdělávací oblast Člověk a společnost
- vzdělávací obor Dějepis: Tematický celek Rozdělení a integrující se svět očekávaný výstup: žák prokáže základní orientaci v dějinách Československa v období 1930–1945
- průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova; Výchova demokratického občana; Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech; Multikulturní výchova; Mediální výchova

Klíčová slova:

Hospodářská krize, antisemitismus, dobová karikatura, volby v roce 1935, druhá světová válka, informační materiál, vyhlášky

Metody a techniky:

- slovní (výklad, práce s písemnými prameny, prezentace – tvorba zprávy),
- práce s obrazovými prameny, brainstorming, skupinová práce

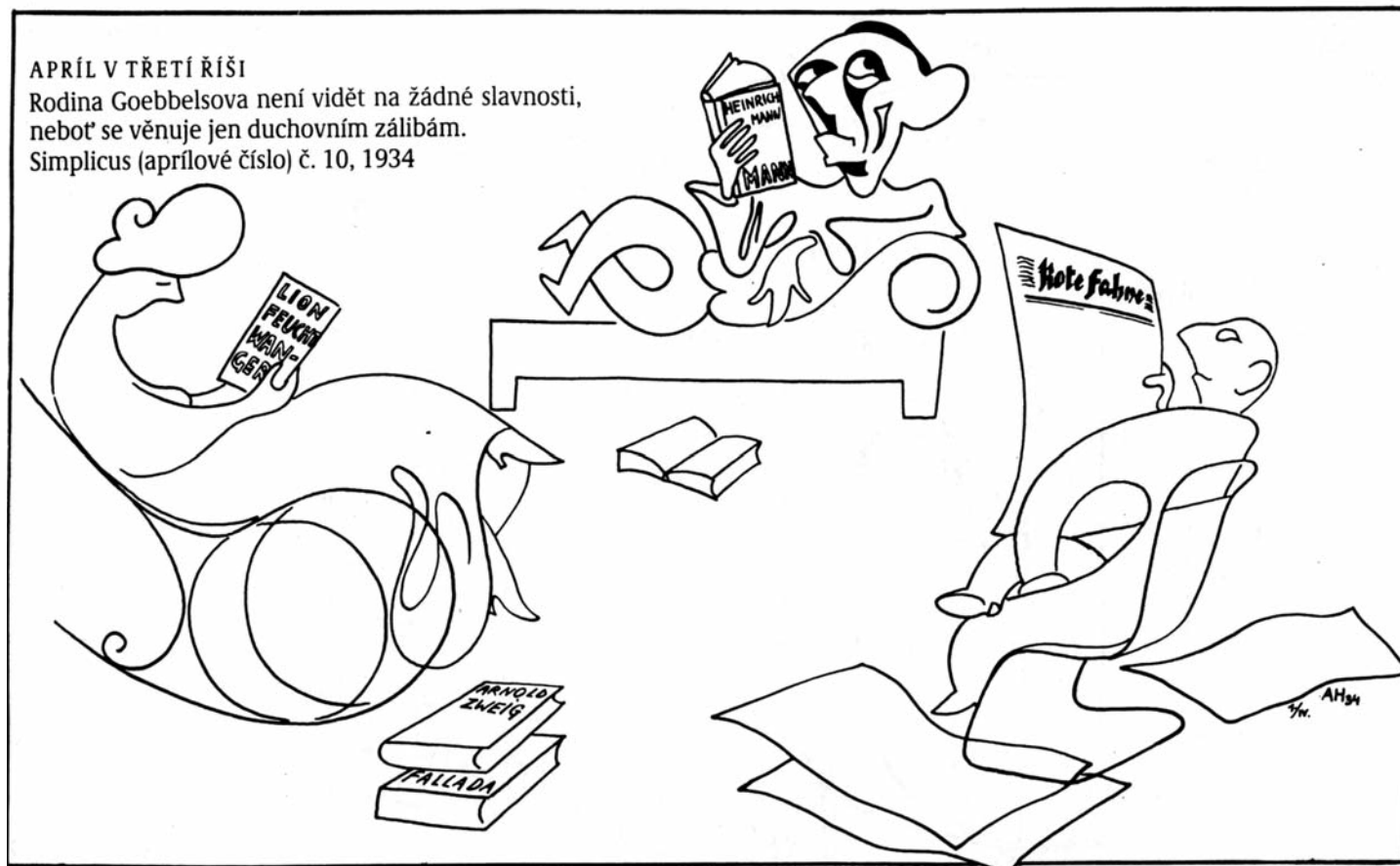
Ministr Bechyně zahajuje osobně mléčnou akci (1930). Rudolf Bechyně (6. dubna 1881 Nymburk – 1. ledna 1948 Praha) byl český novinář, publicista, sociálnědemokratický politik a ministr. V letech 1929–1932 zastával funkci ministra pro zásobování lidu v druhé vládě Františka Udržala. Po tzv. černém čtvrtku na newyorské burze, dne 24. 10. 1929, propukla velká světová hospodářská krize. V srpnu 1930 došlo k prudkému zhoršení sociální situace obyvatel v Československu a byly zavedeny stravovací akce pro nezaměstnané.

Zdroj: Bidlo, F., 1930. Trn. Praha: B. P. Schürer, č. 7, titulní strana.

Otázky k zamyšlení:

- Na co autor karikatury svým obrázkem naráží? *Rudolf Bechyně vykonával úřad ministra pro zásobování lidu. Autor karikatury naznačuje jeho přímé zapojení do tzv. mléčné akce, která probíhala na školách.*
- Co znamená pojem „černý čtvrtek“? *Pojmenovává se tak den krachu na newyorské burze, který byl způsoben hromadným výprodejem akcií a strmým pádem jejich cen. 24. říjen 1929 odstartoval světovou hospodářskou krizi.*

Rodina Goebbelsova není vidět na žádné slavnosti,
neboť se věnuje jen duchovním zálibám.
Simplicus (aprílové číslo) č. 10, 1934

Rodina Goebbelsova není vidět na žádné slavnosti,
neboť se věnuje jen duchovním zálibám.
Simplicus (aprílové číslo) č. 10, 1934

APRÍL V TŘETÍ ŘÍŠI
Rodina Goebbelsova není vidět na žádné slavnosti,
neboť se věnuje jen duchovním zálibám.
Simplicus (aprílové číslo) č. 10, 1934

KŘÍŽOVATKY ČESKÝCH A ČESKOSLOVENSKÝCH DĚJIN 1938

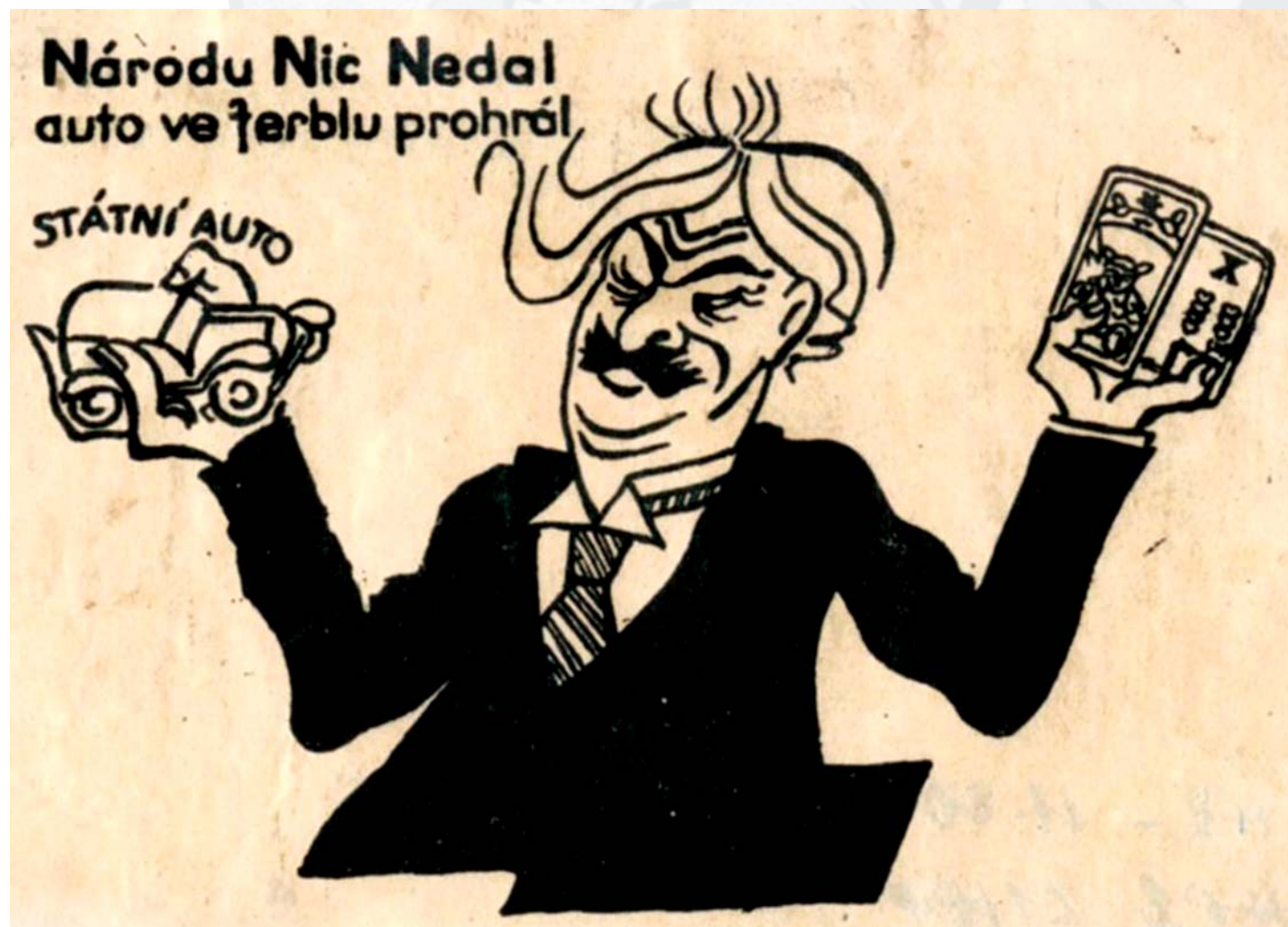
Apríl v Třetí říši (1934). Dr. Paul Joseph Goebbels (29. října 1897 Rheydt – 1. května 1945 Berlín, sebevražda) byl přední tváří nacismu, říšským ministrem propagandy (vedl ministerstvo pro lidovou osvětu a propagandu), zmocněncem pro vedení totální války a říšským velitelem domobrany. Jedním z jeho prvních činů byl příkaz spálit knihy židovských a protinacistických autorů na náměstí Bebelplatz v Berlíně.

Zdroj: Hoffmeister, A., 1934. *Apríl v Třetí říši*. *Simplicus*. Praha: František Bidlo, č. 10.

Otázky a odpovědi:

- Prohlédni si obrázek a zamysli se nad tím, co chtěl autor vyjádřit. *Apríl, neboli 1. duben je známý šprýmy, ve stejném duchu je nakreslen obrázek – karikatura jednoho z předních nacistů.*
- Kdo jsou autoři knih, jež rodina Goebblesova čte? Jaké byli národnosti? O jaké se jedná noviny? *Lion Feuchtwanger – německý spisovatel židovského původu, Arnold Zweig – německý spisovatel židovského původu, Hans Fallada – německý spisovatel, Heinrich Mann – německý spisovatel, jehož knihy byly nacisty zakázány a ničeny, a německý komunistický deník vydávaný v Československu v letech 1934–1938.*

APRÍL V TŘETÍ ŘÍŠI
Rodina Goebbelsova není vidět na žádné slavnosti,
neboť se věnuje jen duchovním zálibám.
Simplicus (aprílové číslo) č. 10, 1934

Volební kampaň v roce 1935 probíhala prostřednictvím tehdy dostupných médií, tedy především tiskovin. Příkladem může být nálepka s karikaturou Jiřího Stříbrného z období voleb v roce 1935 útočící na prvorepublikovou nacionalisticky orientovanou stranu Národní sjednocení. Vznikla 27. října 1934 sloučením Československé národní demokracie, Národní ligy a Národní fronty. Předseda strany byl Karel Kramář, místopředsedové Jiří Stříbrný a František Mareš. V roce 1935 strana vystupovala proti kandidatuře Edvarda Beneše prezidentem republiky.

Jiří Stříbrný, politik z karikatury, se angažoval nejen jako místopředseda strany Národní sjednocení, ale také v roce 1926 založil se svým bratrem Františkem Stříbrným vydavatelství Tempo. Tato společnost vydávala řadu bulvárních deníků, například *Polední list* či *Expres*, které patřily k nejprodávanějším lidovým tiskovinám.

Sbírka: Historické muzeum, Národní muzeum

Otázky k zamyšlení:

- Karikatura zobrazuje Jiřího Stříbrného, místopředsedy strany Národní sjednocení. Myslíš, že se jedná o propagační leták strany Národní sjednocení? *Ne, neboť autor karikatury se snaží Jiřího Stříbrného zesměšnit.*
- Jakou funkci během voleb v roce 1935 tento předvolební materiál (tj. nálepka s karikaturou) plnil? Srovnej podobu tehdejšího a současného předvolebního materiálu.

Dnes v listě:

Protipolská propaganda
v Německu 2
Prioritavy na zateplení
v Praze 3
Nová vláda republiky . . . 3
Krásné české srdce pro-
mluvilo 5

V Praze v sobotu 24. září 1938.

50 hal.

Týden na vlnách ciziny . 6
Dary na obzvu státu . 7
Pro kuchyni 8
Také sportovci mají svou
povinnost ke státu . . 10
Sportovci a Román Rol-
land 10

Ročník LVI. Číslo 263.

Redakce a administrace: Praha II., Václavské nám. 21. O výtiscích předplatného a jednotlivém prodeji v člá. Řádkových zpráv,
Výtisk celou noc 210-24. Od 22. h. Redakce do 12. h. 232-21, 232-22, 232-23. Sportovní redakce 232-24. Zakázky se servizem.

Telefony * 393-51

NÁRODNÍ POLITIKA

Všeobecná mobilisace vyhlášena.

President republiky jako vrchní velitel armády vyhlásil právě mobilisaci všech ročníků až do 40 let pro vojáky a na svolávací lístky se zvláštním určením bez věkového omezení.

Chamberlain opouští Godesberg.

Celé britské poselstvo dnes časně ráno se vrátí do Anglie.

Sovětská nota Polsku a polská odpověď.

Situace v jednání britského ministerského předsedy Chamberlaina a německým říšským kancléřem Hitlerem v lázních Godesbergu se neustále střídala a naprosto nelze říci, že by měla blahý průběh. Kancléř Hitler přišel s novými požadavky a ministerský předseda Chamberlain žádal zase určité písemné záruky.

To ostatně vyplývá z této Reuterovy zprávy, vyslané večera večer o 20. hodině:

Dnes večer bylo oficiálně oznámeno, že ministerský předseda Chamberlain a státní členové britské delegace se vrátí zítra časně ráno do Londýna.

Evropská krize vyvrcholila.

Z Londýna. (CTK.) Podle londýnského názoru vyvrcholila dnes evropská krize. Ministr zahraničních věcí lord Halifax přijal večera postupně ke krátkým rozhovorům velvyslance francouzského, italského, polského a portugalského, a sovětského a německého chargé d'affaires. Britský kabinet je od Chamberlainova odjezdu téměř v permanentní. Všeobecná nálada je v Londýně stísněná. Jako příznacné se označuje, že večera večer byly povolány

v londýnských čtvrtích matky školou povinných dětí do škol a bylo jim sděleno, že musejí od pondělka počítat s tím, že jejich děti budou snad posílány bez uvědomení rodičů na venek.

Francie půjde.

Z Paříže. (Havas.) Ministerský předseda Daladier vysvětlil večera delegaci radikálně-socialistické strany zprávy, které obdržel v posledních hodinách. Když se někteří členové delegace zmínili o eventualitách, které by

nastaly, kdyby rozhovory v Godesbergu byly odročeny nebo dokonce přerušeny, ministerský předseda Daladier prohlásil, že Francie a Velká Británie by se dohodly, co nutno učinit. Kdyby se Československo stalo obětí nevyprovokovaného útoku, Francie by neváhala a učinila by ihned všechna opatření pro pomoc. Dotázán, zda bude svolán parlament, Daladier prohlásil, že kdyby vývoj událostí toho vyžadoval, parlament bude svolán, aby převzal odpovědnost současně s vládou.

SSSR. nepřipustí, aby polské vojsko vstoupilo na území ČSR.

Hrozí vypovězením smlouvy o neútočení.

Porada „o běžných věcech“ na zámku ve Varšavě.

Z Moskvy. (Havas.) V pátek ráno ve čtyři hodiny odezdal náměstek lidového komise zahraničí Potěmkin správci polského velvyslanectví žankovskému notu, v níž sovětská

vláda oznámila vládě polské, že považuje za nutné oznámit, že by bez vzájemného vyjednávání sovětsko-polskou smlouvu o neútočení, kdyby polská vláda dala rozkaz svým vojskům, aby vstoupila na čes. území. Článek 2. polsko-sovětské smlouvy obsahuje totiž smluvní stranu ležící závažně, jestliže druhá strana podávkou dávk na třetí stát. Sovětská nota se opírá o informace, že se polské vojsko soustřeďuje při čes. hranicích a o pověst, která až donedávna polské nedementovala, že polské vojsko se chystá přikročit polsko-čes. hranici. Nota dodává, že sovětská vláda očekává, že tyto pověsti budou demontovány.

Z Varšavy. (Havas.) V královském zámku, sídle presidenta Moscického, se konala večera důležitá porada za přítomnosti maršála Rydz-Śmigłego, min. předsedy Śladkowskiho a ministra zahraničí Becka. Úřední zpráva, která o této poradě byla vydána, tvrdí, že konference provedla velmi běžné věci. Na politických místech ve Varšavě se však této poradě přikládá velký význam, i méněvíte vzhledem k tomu, kterou vládou sovětského svazu odvězla správu polského velvyslanectví.

Z Varšavy. (PAT.) Polskému chargé d'affaires v Moskvě bylo uloženo, aby dal tuto odpověď na demarši sovětské vlády: Opatření, související s obranou státu, jsou věci výhradně polské vlády, která není nikomu povinna dávat o nich vysvětlění. Polská vláda zná velmi dobře znění smluv, které podepsala.

Dne 23. září roku 1938 Československo vstoupilo do stavu branné pohotovosti a byla vyhlášena všeobecná mobilizace. Stát tím zareagoval na ohrožení ze strany nacistického Německa. Mobilizace proběhla rychle a úspěšně, zapojila se většina obyvatel. V rámci akce bylo povoláno 18 ročníků I. zálohy a náhradní zálohy všech zbraní a služeb; dále část příslušníků II. zálohy – potřebných specialistů. Celkem bylo mobilizováno 1 250 000 mužů.

Sbírka: Národní muzeum – Historické muzeum

Otázky k zamyšlení:

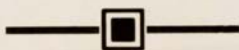
- Jakým způsobem stát občany o vyhlášení všeobecné mobilizace uvědomoval? *Rozhodnutí československé vlády bylo sděleno občanům ve 22.30 prostřednictvím rozhlasu.*
- Je možné vyhlásit všeobecnou mobilizaci i v současnosti? Kdo ji vyhláší? *Dle branného zákona*

NĚKTERÁ OPATŘENÍ SOUVISEJÍCÍ S VYHLÁŠENÍM STAVU OHROŽENÍ STÁTU NEBO VÁLEČNÉHO STAVU

§ 23 Mobilizace ozbrojených sil

- (1) Mobilizací ozbrojených sil se rozumí hromadné povolávání vojáků v záloze do mimořádné služby. Mobilizace ozbrojených sil může být částečná nebo všeobecná.
- (2) Částečná mobilizace ozbrojených sil se za stavu ohrožení státu vztahuje na část vojáků v záloze nebo na část státního území České republiky.
- (3) Všeobecná mobilizace ozbrojených sil se za válečného stavu vztahuje na všechny vojáky v záloze.
- (4) Mobilizaci ozbrojených sil nařizuje a zrušuje prezident republiky mobilizační výzvou na návrh vlády. Mobilizační výzvu vyhláší prezident republiky prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků.

**I v Praze se
jezdí nyní jen
VPRAVO!**

**In Prag wird
RECHTS
gefahren!**

Polacek & Kras
Letka 1, Hradec nad Moravou a 150

Plakáty měly informační hodnotu: jejich prostřednictvím se obyvatelstvu sdělovala nově zavedená pravidla. Československo se k zavedení jízdy vpravo zavázalo v rámci dodatku k Pařížské úmluvě v roce 1926. V roce 1931 přislíbilo Československo zavést pravidlo do pěti let, ovšem ke konečnému rozhodnutí došlo až opatřením Stálého výboru Národního shromáždění č. 275/1938 Sb. ze dne 10. listopadu 1938. Účinnost byla stanovena na 1. května 1939. Obsazení části republiky dne 15. března 1939 Německem však vedlo k uspořádání účinnosti. Pravostranný provoz v protektorátu Čechy a Morava byl zaveden výnosem vrchního velitele německé armády Brauchitsche dne 17. března 1939 – v Praze až od neděle 26. března 1939 od třetí hodiny ranní, v Ostravě se jezdilo vpravo již od prvního dne okupace. Výjimku tvořily oblasti, které byly postoupeny třetí říši mnichovskou dohodou. Staly se součástí třetí říše a vztahovalo se na ně veškeré tehdejší německé právo, včetně dopravních předpisů. Na Slovensku byl pravostranný provoz zaváděn v letech 1939–1941.

Sbírka: Národní muzeum – Historické muzeum

Otázky k zamyšlení:

- Po které straně silnice jezdily auta za první republiky? *Za první republiky byl levostranný provoz.*

Bekanntmachung!

Vyhláška!

Trotz wiederholter ernster Warnungen versucht seit einiger Zeit eine Gruppe tschechischer Intellektueller in Zusammenarbeit mit Emigrantenkreisen im Ausland durch kleine oder größere Widerstandsakte die Ruhe und Ordnung im Protektorat Böhmen und Mähren zu stören. Es konnte dabei festgestellt werden, daß sich Widerstandsführer dieser Widerstandsakte besonders auch in den tschechischen Hochschulen befinden.

Da sich am 28. Oktober und am 15. November diese Elemente hinreißen ließen, gegen einzelne Deutsche tätlich vorzugehen, wurden

die tschechischen Hochschulen auf die Dauer von drei Jahren geschlossen, neun Täter erschossen und eine größere Anzahl Beteiligten in Haft genommen.

Prag, den 17. November 1939.

Ačkoliv bylo opětovně vážně varováno, pokouší se od nějaké doby skupina českých intelektuálů ve spolupráci s emigrant-skými kruhy v cizině, menšími nebo většími akcemi odporu rušit klid a pořádek v Protektorátu Böhmen und Mähren. Při tom bylo zjištěno, že původci těchto aktů odporu jsou zvláště také na českých vysokých školách.

Ježto tyto živly daly se ve dnech 28. října a 15. listopadu strhnouti k násilným činům proti jednotlivým Němcům,

byly české vysoké školy na dobu tří roků uzavřeny, devět pachatelů bylo zastřeleno a větší počet účastníků vzat do vazby.

V Praze, dne 17. listopadu 1939.

Der Reichsprotektor in Böhmen und Mähren
gez. Freiherr von Neurath.

Druck der tschechisch-deutschen Ausgabe des Reichsministeriums v. N. 6.

České vysoké školy v protektorátu Čechy a Morava byly vyhláškou říšského protektora Neuratha ze 17. listopadu 1939 uzavřeny na dobu tří let, Němci však ve skutečnosti s jejich znovuotevřením v roce 1942 už dopředu nepočítali. Studium na německých školách pokračovalo. Celkem bylo uzavřeno 10 českých vysokých škol:

- Universita Karlova v Praze
- Masarykova universita v Brně
- České vysoké učení technické v Praze
- Česká vysoká škola technická v Brně
- Vysoká škola zemědělská v Brně
- Vysoká škola zvěrolékařská v Brně
- Akademie výtvarných umění v Praze
- Vysoká škola báňská v Příbrami
- Cyrilo-metodějská bohoslovecká fakulta v Olomouci
- Husova evangelická bohoslovecká fakulta v Praze

České vysoké školy byly zavřeny, vedoucí představitelé vysokoškoláků byli zatčeni a devět z nich popraveno (Josef Adamec, Jan Černý, Marek Frauwirth, Jaroslav Klíma, Bedřich Koula, Josef Matoušek, František Skorkovský, Václav Šafránek a Jan Weinert). Na 1200 českých studentů bylo zbito a odvečeno do koncentračních táborů.

Sbírka: Národní muzeum – Historické muzeum

Otázky k zamyšlení:

- Proč byly české školy za protektorátu uzavřeny? Čeští intelektuálové se snažili projevit odpor vůči okupaci.
- Co následovalo po 15. listopadu? Dne 15. listopad byl pohřben student Jan Opletal. Pohřeb se stal poslední manifestací odporu českého lidu proti německé okupaci Čech a Moravy v roce 1939. Hitler nařídil, aby jakékoliv další demonstrace byly bez ostychu ihned potlačeny vojenskou silou.
- Kdy a kde byl 17. listopad vyhlášen za Mezinárodní den studentstva? V roce 1941 v Londýně.

Bezirksbehörde in Kremsier.

Zahl 1.228/pres.

Kundmachung.

Auf Grund der Bestimmung des Artikels 2 und 3 des Gesetzes über die Organisation der politischen Verwaltung vom 14. Juli 1927, Zl. 125 S. d. G. u. V.

ist der Einkauf in arischen Geschäften, bzw. in den Verkaufsstellen der Erwerbs- u. Wirtschaftsgenossenschaften ausserhalb der für sie festgesetzten Tageszeit verboten.

Die Tageseinkaufszeit wird für Juden vormittag von 10-12 Uhr, nachmittag von 15-17 Uhr festgesetzt.

Die Eigentümer, bzw. die verantwortlichen Vertreter der Geschäftsunternehmen, bzw. der Verkaufsstellen der Gewerbe- und Wirtschaftsgenossenschaften werden angewiesen an einer deutlich sichtbaren Stelle des Einganges in das Geschäftslokal ein Aushängeschild mit der Festsetzung der Einkaufszeit für Juden und dem Verbot ausserhalb der festgesetzten Stunde des Einkaufes anzubringen.

Übertretungen dieser Kundmachung werden gemäss des Artikels 3 des Gesetzes über die Organisation der politischen Verwaltung mit Geldstrafen von 10 bis 5.000 K. oder Gefängnis von 12 Stunden bis 14 Tagen geahndet.

Kremsier, am 22. Juli 1940.

Bezirksbehörde.

Okresní úřad v Kroměříži.

Číslo 1.228/pres.

Vyhláška.

Podle ustanovení čl. 2. a 3. zákona o organisaci politické správy ze dne 14. července 1927, čís. 125 Sb. z. a n.

zakazuje se Židům nakupovati v arijských obchodech a prodejních výdělkových a hospodářských společenstev mimo denní dobu pro ně stanovenou.

Denní nákupní doba pro Židy se stanoví dopoledne od 10-12 hodin, odpoledne od 15-17 hodin.

Májitelům, resp. odpovědným zástupcům obchodních podniků, podniků se týče prodeje výdělkových a hospodářských družstev se ukládá, aby umístili na význačném místě vstupu do obchodní místnosti vývěsky, obsahující stanovení nákupní doby pro Židy a spolu zákaz nákupu Židům mimo stanovené hodiny.

Přestupky této vyhlášky se trestají dle čl. 3. org. zákona pokutami od 10 K do 5.000 K, neb vězením od 12 hodin do 14 dnů.

V Kroměříži dne 22. července 1940.

Okresní úřad.

Karel Kříž, Kroměříž. — Měst. 45.

Během protektorátu Čechy a Morava bylo vydáno velké množství vyhlášek regulujících práva židovského obyvatelstva. Vedle uvedené ukázky o volném nákupu můžeme namátkou uvést další výnosy: Účast Židů na dražbách; Používání plováren Židy; Zákaz provádění židovských nákupů prostředníky; Předpisy o židovském majetku a další předpisy Židů se týkající; Předpisy o židovském majetku a další předpisy Židů se týkající – Dodatek II.; Dozor nad pracujícími Židy.

Sbírka: Národní muzeum – Historické muzeum

Otázky k zamyšlení:

- Vysvětli pojem „árijský“. V řeči nacistického Německa se tak označovala nadřazená lidská rasa, která se měla vyznačovat následujícími atributy: vysoký vzrůst, světlá kůže, světlé vlasy a modré oči. Tato teorie byla jednou z hlavních politicko-propagandistických idejí nacistického Německa.
- Jak takový postoj nazýváme? Antisemitismus, xenofobie, rasismus.
- Byla by podobná vyhláška přijatelná v dnešní době?

Vůdce mluví

Když Vůdce po krátkých úvodních slovech presidenta říšského sněmu Hermannu Göringa vstoupil na řečnickou tribunu, zahřmél mu vstříc projev bouřlivého souhlasu. Vývody Vůdcovy, vědomé odpovědnosti, sleduje sněmovna s napětím, jež není myslitelnější v níže větší. Poslanci visí na rtech Vůdcových, který úvodem ukazuje na německo-polské problémy a především s bezohlednou otevřeností líčí, jak se věci vyvíjely za posledního týdne a za uplynulých měsíců. Když Vůdce prohlásil, že diktát versailleský nikdy nemohl být pro Německo zákonem, zabouřil kolem něho po prvé projev souhlasu, mohutný jako mořský příboj. Stále bouřlivěji projevuje sněmovna souhlas, když Vůdce podával zprávy o krocích, které podnikl ke smírnému vyřešení napětí německo-polského.

Bouře rozhodnutí propukla ve sněmovně, když Vůdce prohlásil, že není žádné velmočí, která by přihlížela trvale k takovým poměrům, jež vládly za poslední doby na německých východních hranicích. Nelze překonat projev bouřlivého souhlasu, který zazněl, když Vůdce prohlásil, že německý národ a také hlava německého státu si nemohou nechat líbit, aby marné dva dny čekali na odpověď polské vlády. Nesmírný byl dojem u všech poslanců, který Vůdce vyvolal poukazem na německé zbrojení, na které německý národ v šestileté obětavé práci, jež neznala odpočinku, vynaložil 99 miliard. Z těchto slov se dovidá německý národ, v jakém rozsahu Vůdce a jeho vláda pečovali o bezpečnost národa. Ve vytržení naslouchala sněmovna větám Vůdcovým, jimiž ukazoval na osobní příklad, který sám ve všech dobách — ve válce i v míru — národu dával a který jako první voják v každé další hodině německému národu bude dávat zas. Dojímavé byly věty, jimiž mluvil o neotřesitelné své vůli sloužit tomuto svému lidu až do posledního dechu. Důvěra, odvaha a odhodla-

nost naplňuje všechny. Není zde v Německu jediného muže a jediné ženy, kteří by se nebyli bezpodmínečně dali do služeb Vůdcových, kteří by nebyli přísahali, že zasvěti statky i krev cilum, které v této chvíli všem vytýčel. Tak padla výzva Vůdcova k obětavosti celého národa na půdu úrodnou a jestliže snad toho by bylo bývalo třeba, stmelil v této hodině osmčesát milionů v jediný balvan, který bude vzdorovat každé nesnázě a každému nebezpečí, ať přijde cokoliv, který nikdy nepříteli neustoupí a který na věčné časy učiní nemožným událost, jakou byl 8. prosince 1918. Bouřlivý hold, kterým poslanci Vůdce poctili ke konci jeho řeči, byl projevem nálady, která dnes naplňuje veškerý německý národ. Je to nálada, vyvolaná důvěrou, odvahou a odhodlaností. Doslovně znění Vůdcovy řeči je toto:

POSLANCI, MUŽOVÉ NĚMECKÉHO ŘÍŠSKÉHO SNĚMU!

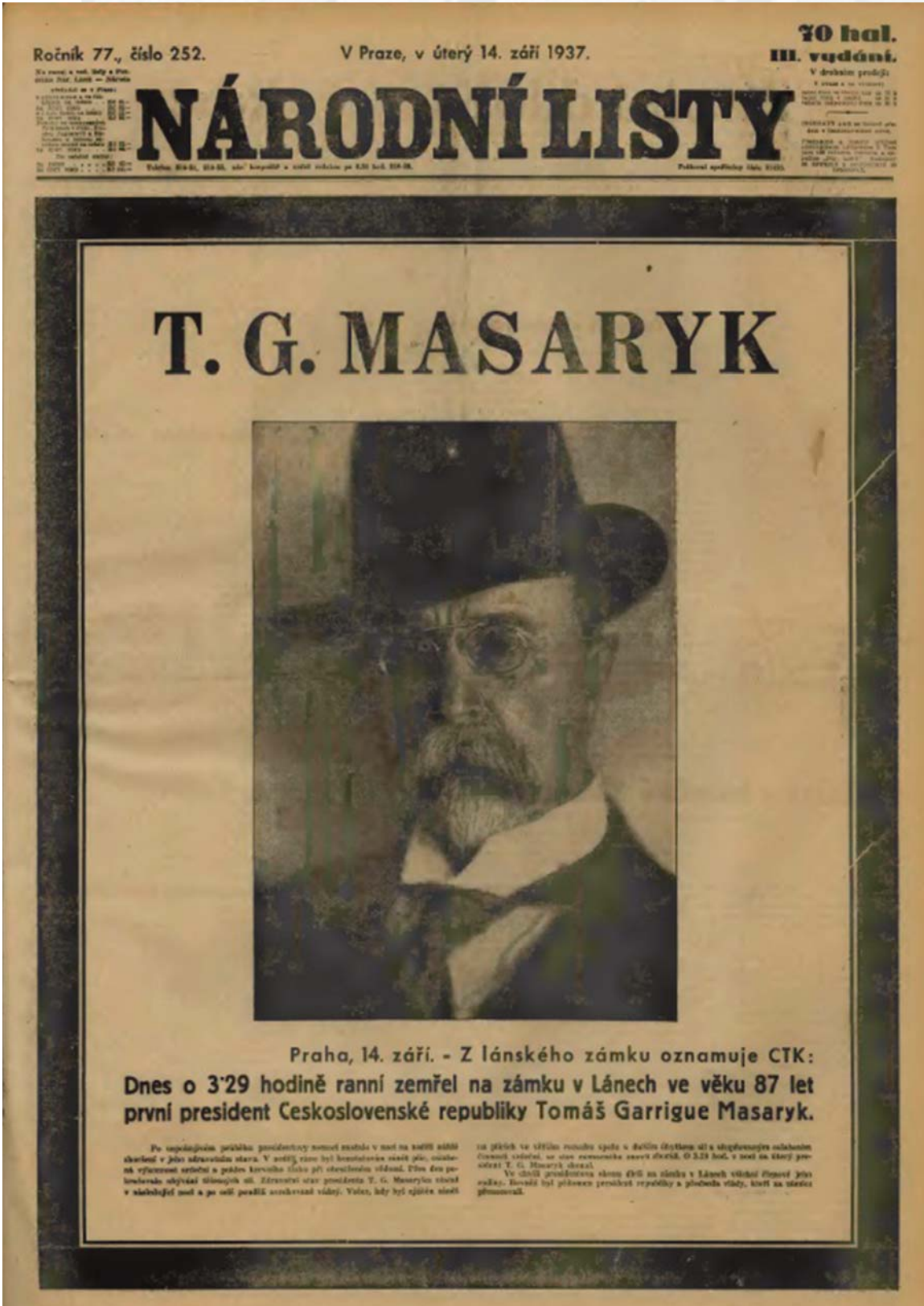
Muono měsíců trpíme všichni pod trýznou problému, kterým nás kdysi obmyslil diktát versailleský a který nyní, jak se vytvořil a znetvořil, se stal nesnesitelným. Gdansk bylo a je městem německým. Koridor byl a je německý. Vsechna tato území děkuji za svůj kulturní rozvoj výhradně jenom německému národu, bez něhož by v těchto východních krajích vládlo nejhrubší barbarství. Gdansk bylo od nás odtrženo, koridor byl Polskem anektován. Německé menšiny, tam žijící, byly týrány nejhrubším způsobem. Více než milion lidí německé krve musilo již v letech 1919 a 1920 opustit vlast. Jako vždy, pokoušel jsem se také zde cestou mírumilovných revisních návrhů přivodit změny toho nesnesitelného stavu věci. Je to lež, jestliže se ve světě tvrdí, že jsme se pokoušeli všechny svoje revise prosadit nátlakem. Po patnáct let dříve, než nacio-

Dnes se za den, kdy v Evropě vypukla druhá světová válka, obecně považuje 1. 9. 1939, den, kdy Německo napadlo Polsko. Situaci tehdy velmi podrobně sledoval tisk.

Anonym, 2. 9. 1939, *Lidové noviny*. Brno: Syndikát českých spisovatelů, titulní strana.

Otázky k zamyšlení:

- Vůdčí osobností druhé světové války byl Adolf Hitler. Dobový tisk mu také věnoval náležitou pozornost. Jakým způsobem v něm byl Adolf Hitler prezentován? *Adolf Hitler je prezentován jako vůdce a výborný řečník.*
- Jak přijal Adolfa Hitlera Říšský sněm? *Byl přijat s ovacemi, bouřlivě.*
- Všimni si slohové stránky článku *Vůdce mluví*. Jak mohl čtenář Lidových novin v roce 1939 tento článek vnímat?

O úmrtí prvního československého prezidenta informoval tisk. Tomáš G. Masaryk onemocněl v září 1937 a 14. září zemřel v ranních hodinách na následky zánětu plic. Státní pohřeb se konal 21. září 1937. Masarykova poslední cesta vedla z Plečnickovy Sloupové síně Pražského hradu a skončila na Lánském hřbitově, kde byl Masaryk uložen do hrobu.

Zdroj: Anonym, 14. 9. 1937. *Národní listy*. Praha: Julius Grégr, titulní strana.

Otázky k zamyšlení:

- Jakými dalšími způsoby se veřejnost dozvěděla o skonu prvního československého prezidenta? *Tisk, rozhlas, telegrafní zprávy.*
- Jakým způsobem se dnes šíří zprávy o úmrtí významných osob? Jak ses dozvěděl o smrti bývalého prezidenta Václava Havla ty?
- Jak přijala zprávu o úmrtí T. G. Masaryka veřejnost?